DET GRØNNE KONTAKTUDVALG

6. juni 2025

EU's Naturgenopretningsforordning - anbefalinger vedr. indhold af den kommende danske "Naturgenopretningsplan"

Baggrund

EU-Rådet vedtog den 17. juni 2024 naturgenopretningsforordningen ("Forordningen"), som sætter forpligtelser for EU-landenes målfastsættelser og indsatser for genopretning af naturen.

Om tidlig inddragelse af interessenter

Forordningen fastsætter således bestemmelser om udarbejdelse af målsætninger, overvågning, vurdering af finansieringsbehov, anvendelse af undtagelsesbestemmelser med mere.

For at sikre at relevante interessenter kan bidrage i dette arbejde fastsætter forordningen også bestemmelser om tidlig inddragelse af interessenterne i udarbejdelsen af den nationale naturgenopretningsplan (herefter "NRP").

Artikel 14.5 fastsætter at planen skal laves

> *"ved hjælp af åben og effektiv proces og vurdering, der baseres på seneste videnskabelige dokumentation"*

og artikel 14.20 fastsætter at

> *" Medlemsstaterne sikrer, at udarbejdelsen af genopretningsplanerne er åben, gennemsigtig, inklusiv og effektiv, og at offentligheden, herunder alle* ***relevante interessenter, på et tidligt tidspunkt*** *får* ***mulighed for reelt*** *at deltage i udarbejdelsen".*

Vores forståelse i Det Grønne Kontaktudvalg (DGK) er, at arbejdet med at lave et udkast til den danske plan for udmøntningen af denne forordning for nærværende pågår i ministeriet, herunder med udgangspunkt i de ni temaer i forordningen, som EU Kommissionen har beskrevet.

Vores henvendelse skal ses i sammenhæng med dette krav om tidlig inddragelse af interessenter. Vores forståelse er, at andre medlemslande, fx Østrig, på nuværende tidspunkt har nedsat "temagrupper" for alle eller udvalgte af de 9 temaer i forordningen, som EU Kommissionen har beskrevet.

Arbejdet med udarbejdelsen af den danske Nature Restoration Plan (NRP) vil være omfattende, og vi foreslår derfor, at der etableres fora for dialog mellem ministeriet og relevante interessenter således, at dialog og afklaring kan sikres med rettidig omhu. Det er i vores øjne oplagt at etablere både ét overordnet forum for generelle spørgsmål, men også temagrupper for de respektive 9 temaer. Eksempelvis vil der jo ikke være samme gruppe af interessenter for det marine område, i forhold til temaet om skov eller vandløb & flodsletter.

Den 20. maj 2025 udsendte Ministeriet for Grøn Trepart et udkast til bekendtgørelse om NRP'ens tilvejebringelse (link) ***som på ingen måde lægger op til en tidlig inddragelse af interessenterne i planens udarbejdelse***. I stedet lægges alene op til offentlig høring af et ministerielt udarbejdet udkast.

- Vi anbefaler derfor at der snarest etableres en national interessentgruppe, som kan forholde sig til overordnede forhold som fx afklaring af rækkevidden af den nødvendige registrering og efterfølgende overvågning, opgørelse af finansieringsbehov, mulige synergier på tværs af forordningens forpligtelser (fx indsats for bestøvere i forhold til indsatser for landnatur og landbrugsøkosystemer) såvel som overvejelser i forhold til relationer til arbejdet med udmøntning af Trepartsaftalen.

- Vi anbefaler også, at der snarest etableres 9 tematiske interessentgrupper, som kan bidrage med overvejelser og forslag til de respektive temaer, der skal konkretiseres i den kommende danske NRP.

Overordnet om ambitionsniveauet for de kommende danske indsatser

Overordnet betragtet er det DGK's ønske at fremhæve baggrunden for Forordningen om Naturgenopretning. Det angives indledningsvist i Forordningen at

> *"det er nødvendigt at fastsætte regler på EU-plan om genopretning af økosystemer for at sikre genopretning af en biologisk mangfoldighed og modstandsdygtig natur i hele Unionen. Genopretning af økosystemer bidrager også til Unionens mål for modvirkning af og tilpasning til klimaændringer"*

Formålet med EU's Naturgenopretningsforordning er bl.a. at sikre, at EU som fællesskab udmønter forpligtelserne under den internationale biodiversitetskonvention. Herunder bl.a. sikre at *integriteten*, *sammenhængen i naturen* og *modstandsdygtigheden* af alle økosystemer opretholdes, forbedres eller gendannes frem mod 2050. Samt, at der iværksættes tiltag for at forbedre naturens tilstand på mindst 30% af de eksisterende naturarealer i 2030, 60% i 2040 og 90-100% i 2050.

Dette indebærer, at Danmark via Forordningen er forpligtet til ikke kun at bevare danske naturtyper, men også sikre, at de så vidt muligt ender med at være i en tilstand, hvor de som robuste økosystemer kan forvalte sig selv, når de har tilstrækkelig størrelse til det, eller som minimum opnår den maksimale robusthed, som områdets størrelse tillader. Det bør derfor indskrives i den danske NRP, at dette overordnet betragtet skal fremmes via videnskabeligt etablerede forvaltningspraktikker såsom frisættelse af hydrologi, helårsgræsning og aktiv udsættelse af nøglearter, der hvor det giver mening, sådan som der i internationale forskningsmiljøer hersker konsensus om. Vi skal gå fra naturpleje til naturgenopretning.

Forordningen indebærer også, at der senest i 2030 skal være iværksat tiltag på mindst 20% af EU's samlede land- og havareal.

Vi har en stærk forhåbning om at Danmark, som det land i EU med den laveste andel af landarealet udpeget som EU beskyttede Natura 2000 områder, nu vil bidrage mere ambitiøst til EU's indsats for at vende biodiversitetskrisen. Derfor bør de 5 danske principper om minimumsimplementering ikke lægges til grund for udarbejdelsen af den danske NRP.

Nej til minimumsimplementering

Den danske Naturgenopretningsplan skal udmønte forpligtelserne under Naturgenopretningsforordningen. Forordningen giver ret vidtgående mulighed for, at det enkelte medlemsland kan foretage konkrete vurderinger om eventuel anvendelse af de undtagelsesmuligheder, som en række af forordningens bestemmelser angiver.

I 2015 besluttede den daværende regering imidlertid "fem principper om minimumsimplementering af erhvervsrelevant EU-lovgivning" (link). Principperne er forpligtende for embedsværkenes udarbejdelse af udkast til dansk regulering og planer, herunder på naturområdet. Og vi forstår, at principperne derfor også vil blive lagt til grund for udarbejdelsen af den danske NRP, medmindre der politisk træffes beslutning om andet.

Det er vores overordnede stærke anbefaling, at principperne for minimumsimplementering ikke skal lægges til grund.

Vi er nemlig overordnet betragtet dybt bekymrede ved forståelsen af, at regeringen vil lægge principperne til grund for den danske udmøntning af Forordningen.

Vi er i den sammenhæng også usikre på, hvorvidt sådanne danske generelle principper om konsekvent at have så lavt et ambitionsniveau som muligt, og altid i videst muligt omfang at anvende undtagelsesmulighederne, overhovedet kan siges at være "undtagelser".

Det er efter vores opfattelse nemlig afgørende, at Danmark i sin implementering af Naturgenopretningsforordningen undgår en bred og ureflekteret brug af undtagelsesbestemmelser – herunder henvisninger til "overordnede samfundshensyn" eller "eksisterende infrastrukturelle interesser" – som risikerer at udvande formålet med forordningen. Undtagelserne i Artikel 9 er tiltænkt særlige tilfælde, ikke som generelle undskyldninger for status quo.

Hvis Danmark ønsker at blive taget seriøst som en grøn foregangsnation, må ambitionerne ikke undermineres af administrativ bekvemmelighed eller manglende vilje til at træffe nødvendige beslutninger.

Derfor hæfter vi os også ved, at den daværende EU Kommission tilbage i 2023 i et svar til Parlamentet om implementering af naturdirektiverne noterede sig de danske principper og gav udtryk, for at *"Kommissionen vil fortsat overvåge gennemførelsen af EU's naturdirektiver i Danmark og vil ikke tøve med at træffe passende foranstaltninger"*.

Økonomiske hensyn

Ambitiøs implementering skal selvfølgelig ikke "ramme" dansk erhverv, herunder land- og skovbrug, uforholdsmæssigt hårdt. Dels har Kommissionen i sit non-paper under forhandlingerne mellem Kommissionen og parlamentet om forordningen allerede i 23 fastsat, at

> *"Farmers, fishers, foresters and other land owners and managers are not expected to bear the costs of nature restoration. To the contrary, those who will contribute to reaching the targets should not only be compensated, but be rewarded for the high value of the ecosystem services they will provide".*

Vi har en klar forventning om at den danske og andre regeringer vil holde Kommissionen fast på dette, når Kommissionen i sensommeren 2025 skal vende tilbage til Parlamentet med bud på yderligere behov for finansiering af udmøntning af indsatserne i Forordningen.
Det er oplagt, at regeringen holder Kommissionen fast på, at EU som fællesskab har tilsluttet sig Biodiversitetskonventionen. Det følger heraf, at Kommissionen jf. Kunming-Montreal-aftalens delmål 18 skal sikre, at lovgivning ledsages af positive incitamenter rettet mod dem, som skal udmønte naturmål. Dermed ser vi også, at Naturgenopretningsforordningen skal ledsages af incitamenter, der ansporer *medlemslandene* til at sætte og udmønte ambitiøse mål.

Derudover skal omkostningerne ved de nationale investeringer ses i lyset af, at det er en god samfundsmæssig investering af investere i naturgenopretning. Som bekendt anslår EU, at der for hver Euro investeret i naturgenopretning gives mellem 4 og 38 Euro igen i samfundsmæssige værdier (LINK).

Til sammenligning kan det også anføres, at værdien af såvel indenlandsk som udenlandsk kyst- og naturturisme i Danmark i 2022 blev opgjort til knap 85 milliarder kr. (kilde: Turismepolitisk redegørelse 2024 link).

Ud over at Forordningen bør ledsages af positive incitamenter for medlemslandene, skal danske investeringer i naturgenopretning ledsages af positive incitamenter for private jordejere. Det vil være et bidrag til den nationale danske udmøntning af Kunming Montreal-aftalens delmål 18.

Med udgangspunkt i overvejelserne ovenfor, herunder forudsætningen om at dansk erhverv skal anspores af positive incitamenter, ser vi ikke, at dansk erhverv vil blive "ramt" af en ambitiøs dansk implementering.

- Derfor anbefaler vi på det kraftigste, at regeringen beslutter, at de 5 danske principper for minimumsimplementering af EU-regulering ikke skal gælde for udarbejdelsen af den danske NRP.

Om de specifikke genopretningsmål

Udgangspunktet for vores kommentarer er blandt andet anbefalingerne om ambitiøse naturgenopretningsplaner udarbejdet af de europæiske grønne organisationers paraplyorganisation European Environment Bureau (link).

EU Kommissionen beskriver 9 "temaer" for indsatser beskrevet i forordningen, der skal indgå i NRP:

1. **Beskyttede naturtyper**
2. **Levesteder for beskyttede arter**
3. **Marine naturtyper og levesteder for marine arter**
4. **By- økosystemer**
5. **Vandløb og flodsletter**
6. **Bestøvere**
7. **Landbrugsøkosystemer**
8. **Skovøkosystemer**
9. **Plantning af 3 milliarder træer i EU**

Vi kommenterer nedenfor på hvert af de 9 temaer:

1. **Beskyttede naturtyper (Forordningens artikel 4)**.
   Terrestriske-, kyst- og ferskvandsøkosystemer

   A. Kvalitative indsatser (4.1)
   I 2030 skal der være "truffet genopretningsforanstaltninger, der er nødvendige for at forbedre naturtyper, som ikke er i en god tilstand" på mindst 30 % af det målsatte areal, dvs. naturtyper i "ugunstig bevaringsstatus". I 2040 på mindst 60 % af arealet og i 2050 på mindst 90 % af arealet. Frem til 2030 skal indsatserne prioriteres indenfor de udpegede Natura 2000 områder.

   I Danmark er 95 % af de 60 danske naturtyper i "ugunstig" eller "stærk ugunstig" bevaringsstatus på samlet nationalt niveau, jf. figur 1.3 i seneste danske artikel 17 rapportering til EU.

   Bestemmelsen i artikel 4.1 forpligter alene til at *iværksætte* foranstaltninger indenfor tidsfristerne, ikke at *opnå* gunstig bevaringsstatus.

   Naturtyperne er imidlertid i meget høj grad "levesteder for arter", og der skal også iværksættes tiltag for at forbedre arternes levesteder (se punkt 2.: "levesteder for beskyttede arter" nedenfor). Indsatser for naturtyper og levesteder for arter bør derfor ses i sammenhæng. Det vil være nødvendigt med en ambitiøs målsætning og indsats for naturtyperne, hvis man skal opfylde forpligtelserne til at forbedre levestederne for arterne.

- Vi anbefaler derfor en meget ambitiøs og helt konkret målsætning om forpligtende indsatser, såvel som opnåelse af målene for naturtyperne frem mod 2030, som bør samtænkes med indsatser for "levesteder for arter".

B. Kvantitative indsatser
Forordningen fastsætter, at der på samlet EU-niveau skal iværksættes naturgenopretningstiltag på 20 % af EU's land- og havareal. Medlemslandene skal individuelt beskrive deres arealmæssige bidrag.

Det er oplagt, at det samlede EU-mål ses i sammenhæng med Trepartsaftalens mål om, at mindst 20 % af Danmarks landareal er beskyttet natur i 2030.

De kvalitative indsatser for at forbedre kvaliteten af eksisterende natur skal i henhold til forordningen frem til 2030 prioriteres i Natura 2000-områderne, hvoraf omtrent halvdelen af arealet (i Danmark) ikke er natur, men marker, produktionsskove samt bebyggede og befæstede arealer mv.

Store sammenhængende arealer med natur og robuste økosystemer er mere stabile som naturtyper såvel som levesteder for arter, end små naturarealer.
Artikel 4.4 fastsætter, at der "skal træffes genopretningsforanstaltninger, der er nødvendige for at genetablere de naturtyper, der er opført i forordningens bilag 1, hvor naturtyperne ikke forekommer, med henblik på at opnå det gunstige referenceområde for disse naturtyper".

Aktuelt foreligger ikke en offentlig tilgængelig vurdering af det arealmæssige behov for at genskabe disse naturtyper, således at der i Danmark opnås et gunstigt referenceområde for naturtyperne.

Det er jf. artikel 4.7 og 4.10 vigtigt, at arealmæssig genskabelse af natur søges at ske i sammenhæng med eksisterende natur, med henblik på at genskabe store sammenhængende naturområder, herunder øget forbindelse ("konnektivitet") mellem naturområder og dermed de respektive økosystemer.

I særdeleshed den danske natur udgøres i høj grad af mange mindre og isolerede naturarealer.

Vi understreger derfor vigtigheden af, at man i den danske NRP angiver, at det skal tilstræbes at genskabe natur på arealer, som vil medvirke til at øge naturtypernes samlede areal såvel som øget sammenhæng ("konnektivitet") mellem naturområder.

- Der bør i forbindelse med udtagning af arealer under Trepartsaftalen i videst muligt omfang tages udgangspunkt i de sammenfaldende geografiske anbefalinger, der er udarbejdet af Biodiversitetsrådet, KU og DCE om potentialet for at udpege beskyttet natur.

2. Levesteder for beskyttede arter (forordningens artikel 4.7, 4.10 og 4.11)

Ud over en forbedring af naturtypernes kvalitet (4.1) og evt. deres arealmæssige udbredelse (referenceområde jf. 4.4) som beskrevet i afsnittet ovenfor, fastsætter artikel 4.7, at medlemsstaterne derudover skal forbedre levestederne for de plante- og dyrearter, som er listet på habitatdirektivets bilag II, IV og V samt for fuglearter omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivet - og herunder de økosystemer, hvori de lever, jævnfør forordningens overordnede formål.

Artikel 4.7
"Medlemsstaterne træffer i tillæg til de genopretningsforanstaltninger, som er omhandlet i denne artikels stk. 1 og 4, for land-, kyst- og ferskvandslevesteder for de arter, der er opført i bilag II, IV og

V til direktiv 92/43/EØF, og for land-, kyst- og ferskvandslevesteder for de vilde fugle, der er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2009/147/EF, genopretningsforanstaltninger, som er nødvendige for at forbedre kvaliteten og kvantiteten af disse levesteder, herunder ved at genetablere dem, og for at forbedre deres konnektivitet, indtil der er opnået en tilstrækkelig kvalitet og kvantitet af disse levesteder".

Ifølge figur 1.3 i den seneste danske artikel 17-rapportering til EU har 57 % af de 84 danske arter beskyttede af habitatdirektivet i enten "ugunstig" eller "stærkt ugunstig" bevaringsstatus. Dertil kommer fuglearter beskyttede under fuglebeskyttelsesdirektivet. Den katastrofale situation i Danmark for disse beskyttede arter skyldes dels arealmæssig mangel på levesteder, dels at de eksisterende levesteder er i dårlig tilstand, og ligger indbyrdes isolerede jf. afsnit 1 ovenfor om "beskyttede naturtyper".

Danmark har en særlig forpligtelse til sikring af en dynamisk kystnatur. Kystnaturen trues af kommende havstigninger, hvilket kan få katastrofal betydning for strandengene og de lavvandede områder og dermed for trækkende vandfugle, inkl. fugle på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag. Hertil kommer menneskelige forstyrrelser.

Forpligtelsen til at iværksætte indsatser, der skal forbedre levesteder og økosystemer, er rettet mod arter på habitatdirektivets og fuglebeskyttelsesdirektivets bilag.
Disse indsatser bør imidlertid ses i sammenhæng med forpligtelserne i forordningens artikel 10 om forpligtelser til at iværksætte en indsats for bestøvere, hvor der skal dokumenteres en fremgang.

Den danske natur har grundlæggende behov for plads og en rammesætning, som sikrer, at den dårlige naturkvalitet forbedres. Store sammenhængende arealer med natur med en høj grad af indbyrdes forbindelser ("konnektivitet") er mere stabile som levesteder for arter, end små naturarealer.

En afgørende forudsætning for at vende udviklingen for EU-beskyttede arter og bestøver-bestandene generelt, vil derfor være ambitiøse arealmål for genskabelse af levesteder og sammenhæng ("konnektivitet") mellem disse.

Udtagning af landbrugsarealer under "Treparten" har i høj grad fokus på at reducere udvaskning af kvælstof samt reduktion af klimagasser og vil derfor overvejende være rettet mod lavbundsarealer og kvælstoffølsomme jorder. Og aktiv tilplantning med skov vil ikke genskabe levesteder for arter tilknyttet lysåben natur. Mange af de arealer, der tages ud af drift igennem treparten, skal bidrage til at sikre mere beskyttet natur og indsatsen bør derfor tænkes sammen med forpligtigelserne i Forordningen, ikke mindst dens fokus på etablering af robuste økosystemer.

Artikel 4.8 fastsætter at udvælgelsen af områder til genopretningsforanstaltninger også skal tilgodese forpligtelserne til at genskabe levesteder for arterne.

Derfor vil det være en forudsætning at der fastsættes ambitiøse mål om at genskabe levesteder på arealer, som ikke udelukkende er næringsrige lavbundsarealer.

- Vi anbefaler derfor, at der fastsættes ambitiøse areal- og kvalitative mål, som omfatter andre typer arealer end lavbundsarealer, med henblik på at alle arter på habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet samt bestøvere generelt, tilgodeses.

- Vi anbefaler, at skovrejsningsindsatsen og udlægning af urørt skov tænkes sammen med udarbejdelsen af NRP, så der skabes store sammenhængende levesteder for en mangfoldighed af sameksisterende arter.

- Den aftalte indsats under den Grønne Trepart med etablering af 250.000 ha ny skov bør ske på en måde, så skovrejsningen i størst muligt omfang sker ved naturlig opvækst baseret på lokale frøpuljer eller ved plantning af mindre holme/lunde med hjemmehørende træarter, således at der skabes artsrige og lysåbne skove i en mosaik af genskabte vådområder, enge og overdrev samt så vidt mulig med helårsafgræsning, hvilket samlet vil understøtte en høj biodiversitet.

3. Marine naturtyper og levesteder for marine arter (artikel 5)

Om genopretning af naturtyper

Artikel 5 fastsætter konkrete mål:
Mål for gruppe 1-6: 30 % skal være genoprettet i 2030, 60 % i 2040 of 90 % i 2050.
Mål for gruppe 7 (”bløde” sedimenter): Mindst 2/3 skal være genoprettet i 2040. Senest i 2050 på en procentsats, der fastsættes, således at den ikke udgør en hindring for opnåelse eller opretholdelse af en god miljøtilstand.
Fiskearter på forordningens bilag 3, der er relevante for Danmark, er laks, havørred og snæbel (Vadehavet)

På den baggrund har vi følgende konkrete anbefalinger:

- Danmark bør som udgangspunkt for implementeringen af naturgenopretningsforordningen have som mål, at genopretningsindsatser og -mål sættes for at opnå det bedste resultat for natur og biodiversitet. Af samme årsag er det også for det marine område vigtigt, at regeringen ikke tager udgangspunkt i de 5 principper om minimumsimplementering af EU-regulering.
- Miljømål i de forskellige havrelaterede politikområder bør kortlægges med henblik på at identificere overlap og mulige synergier. Eksempelvis kan genopretning af naturtyper støtte mål for fiskebestande, kulstoflagring m.m.
- Størstedelen af målet om genopretning af marine naturtyper forventes opfyldt gennem passiv genopretning. Derfor bør aktive, bundslæbende fangstformer og andre kilder til fysisk forstyrrelse som udgangspunkt ikke tillades i marine beskyttede områder.
- Mindre beskyttede områder i samme område bør samles til større, sammenhængende områder.
- Indsatser skal række videre, end hvad der kræves af eksisterende EU-lovgivning såsom Habitatdirektivet, Fuglebeskyttelsesdirektivet, Vandrammedirektivet og Havstrategirammedirektivet, for at undgå overlap med allerede eksisterende forpligtelser og for at bygge videre på det, der allerede er på plads. Eksempelvis har Havstrategirammedirektivet allerede tærskelværdier for tab og negativ påvirkning af naturtyper, som bør tænkes ind i NRP’en.
- I lyset af kravet om, at der ikke må ske forringelser, bør genopretningsmål integreres i den danske havplan. Havplanen skal sikre at det samlede pres (inkl. klima) for hver habitattype er tilpas lavt til at områderne passivt genopretter sig selv.
- Danmark bør sætte mål og iværksætte planer for genopretning af de bløde sedimenter i Gruppe 7 samtidig med planerne for naturtyper i Gruppe 1-6. Herved sikres det, at planlægningen kan ske som led i en samlet, økosystembaseret havplanlægning.
- Hvis udbygningsmuligheder for infrastruktur til vedvarende energi begrænses af en stor samlet fysisk forstyrrelse eller tab af især Gruppe 7-naturtyper, bør andre presfaktorer i stedet reduceres.
- Danmark bør kortlægge forekomster af naturtyper i det danske hav, som har det største potentiale for at optage og lagre kulstof og integrere resultaterne i genopretningsplanen.

- I forhold til naturtyper i kystvande, skal Danmark sikre, at landbaserede forureningskilder reduceres til et niveau, som gør det muligt for havgræsenge og makroalgeskove at trives.
- Arbejdet med at sikre genopretningen af marine arter nævnt i bilag III: laks, havørred og snæbel skal samtænkes med arbejdet i den tematisk gruppe "River connectivity". Alle 3 arter gyder i vandløb, og deres bestande er begrænset af de forhold der er, i de vandløb hvor de gyder og ynglen vokser op.
- Muligheden for at fastsætte en lavere procentsats for almindelige naturtyper bør drøftes i det foreslåede forum for det marine område.
- Stenrev, som er ødelagt igennem historisk stenfiskeri (inkl. ralfiskeri) bør retableres for at sikre genopretning af både stenrev og makroalgeskove.

Om genopretning af levesteder for arter

Artikel 5.5 fastsætter at

"Medlemsstaterne træffer i tillæg til de genopretningsforanstaltninger, der er omhandlet i denne artikels stk. 1 og 2, for marine levesteder for de arter, der er opført i bilag III til denne forordning og i bilag II, IV og V til direktiv 92/43/EØF, og for marine levesteder for de vilde fugle, der er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2009/147/EF, de genopretningsforanstaltninger, som er nødvendige for at forbedre kvaliteten og kvantiteten af disse levesteder, herunder ved at genetablere dem, og for at forbedre deres konnektivitet, indtil der er opnået en tilstrækkelig kvalitet og kvantitet af disse levesteder".

De marine naturtyper og dermed levestederne for en lang række arter er voldsomt negativt påvirkede i områder, hvor der fiskes med bundslæbende redskaber.

Eksempelvis er ederfugl nu rødlistet som "truet" på europæisk niveau. Ederfugl lever af muslinger og er derfor afhængig af forekomsten af muslingebanker. Fiskeri med bundslæbende redskaber indebærer åbenlyst en meget væsentlig negativ påvirkning af ederfuglens levesteder.

Genskabelse af marine levesteder vil derfor i meget høj grad forudsætte et ophør af ødelæggende fiskeri.

Fastsættelsen af, hvor genopretningsforanstaltninger bør finde sted, skal jf. artikel 5.6 "baseres på den bedst tilgængelige viden og seneste tekniske og videnskabelige udvikling (...)".

- Vi anbefaler, at det i det foreslåede forum for det marine område drøftes, hvordan forpligtelserne kan udmøntes og tænkes sammen med igangværende drøftelser om begrænsning af fiskeri med bundslæbende redskaber.

4. By-økosystemer (artikel 8)

Artikel 8.1 fastsætter, at et netto-tab af "grønne byområder" og trækronedækningen er standset med udgangen af 2030. Fra 2031 skal der sikres og dokumenteres en "stigende tendens".

Forpligtelserne er et godt eksempel på vigtigheden af tidlig inddragelse af interessenter. I denne sammenhæng ikke mindst Kommunernes Landsforening.

Opgørelserne skal ske samlet på nationalt niveau. Kommunernes bidrag til at udmønte forpligtelserne vil derfor kunne bero på incitamenter og dermed indgå i den danske NRP med en beskrivelse af, hvilke virkemidler der skal sikre, at målene nås. Herunder bør det overvejes, hvorledes private lodsejeres rydning af gamle træer i vores forstadskvarterer kan reguleres via lovgivning.

- Vi anbefaler, at der snarest etableres et forum med relevante interessenter, som kan give indstilling om, hvordan målene nås på nationalt dansk niveau, og hvilke virkemidler der kan medvirke til at anspore de enkelte kommuner til at bidrage til målopfyldelse.

5. Vandløb og flodsletter (artikel 9)

Et centralt og helt nødvendigt element i den danske Naturgenopretningsplan bør være en ambitiøs og systematisk indsats for at fjerne kunstige spærringer i vores vandløb. Danmarks vandløb og ådale er blandt de mest fragmenterede naturområder i landet – præget af historiske opstemninger, vandkraftværker, spærringer og dræning, der hæmmer den frie passage for fisk og andre vandlevende organismer. Det betyder, at vi fortsat er langt fra at opfylde målene i EU's Vandrammedirektiv, og at biodiversiteten i vandløbene er under pres.

Ifølge VP3-2 2021-2027 er der i Danmark ca. 18.600 kilometer vandløb, som er omfattet af de gældende miljømål. Af disse er kun cirka 500 kilometer – svarende til knap 3 procent – i god økologisk tilstand. Det er et markant tegn på, at den danske indsats for vandløbsnatur halter alvorligt og kalder på en målrettet og forpligtende genopretningsplan.

Artikel 9 forpligter medlemsstaterne til at udarbejde en oversigt over kunstige barrierer og – med særlig vægt på forældede barrierer – identificere og fjerne dem med henblik på at genskabe mindst 25.000 km frit strømmende floder i EU inden 2030. Danmark bør i den kommende Naturgenopretningsplan prioritere denne opgave højt.

Artikel 9 fremhæver desuden, at fjernelse af barrierer skal kombineres med foranstaltninger, der genskaber de naturlige funktioner i de tilknyttede flodsletter – fx ved at genetablere naturlig hydrologi og plads til oversvømmelser.

Samspillet mellem åer og ådale er afgørende for den samlede biodiversitet i landskabet. Når vandløbene får lov at brede sig naturligt ud over deres omgivelser, skabes der levesteder for et væld af arter – fra sjældne engplanter og padder til insekter, fugle og pattedyr. De dynamiske processer i ådalene – som oversvømmelser, aflejringer og variation i fugtighed – er fundamentale for at opretholde artsrigdom og naturlig økologisk funktion. Genskabelsen af denne sammenhæng bør derfor være en integreret del af genopretningsindsatsen.

Et andet vigtigt element i arbejdet med at sikre god økologisk tilstand og sammenhæng i vandløbssystemerne er behovet for at beskytte vandløbene mod hårdhændet vedligeholdelse. Mange vandløb bliver fortsat renset, gravet op eller beskåret efter forældede regulativer, som i praksis modarbejder de naturgenopretningsmål, Danmark har forpligtet sig til. Skånsom vedligeholdelse, der tager hensyn til vandløbenes naturlige variation og dynamik, er en forudsætning for at sikre stabile bestande af fisk, smådyr og planter – og for at sikre de langsigtede effekter af genopretningsindsatser som fjernelse af spærringer og genslyngning.

Der bør derfor iværksættes en national indsats for at få opdateret kommunernes vandløbsregulativer i overensstemmelse med de økologiske mål og med klare retningslinjer for en mere skånsom, differentieret og målstyret vedligeholdelse. Relevante aktører som Kommunernes Landsforening (KL), Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund og landbrugsorganisationerne bør inddrages tidligt i det politiske arbejde med at formulere rammerne for denne indsats. På den måde kan der sikres både faglig legitimitet og bred opbakning til en ny reguleringspraksis, der understøtter målene i både Vandrammedirektivet og Forordningen.

Der er desuden behov for, at vandløbsindsatsen i NRP'en tænkes i tæt samspil med de øvrige vandplanindsatser, herunder indsatser i regi af den grønne trepart, hvor der blandt andet skal ske udtagning af lavbundsjorder og reduktion af kvælstofudledning. Ved at tænke helhedsorienteret og integrere virkemidler på tværs af klima-, miljø- og biodiversitetspolitik kan man opnå synergieffekter og sikre en omkostningseffektiv implementering. For eksempel vil udtagning af lavbundsjorder og fjernelse af spærringer i mange tilfælde kunne bidrage til både klimamål, bedre vandkvalitet og genopretning af værdifulde ådale.

Vores anbefalinger til den danske Naturgenopretningsplan på vandløbsområdet:

- Giv plads til at genetablere naturlig hydrologi og plads til oversvømmelser af omgivende "flodsletter", hvor det er muligt.
- Prioritér fjernelse af kunstige spærringer som et centralt virkemiddel i den nationale implementering af Naturgenopretningsforordningens Artikel 9.
- Udarbejd en national prioriteret barriereliste med særligt fokus på forældede spærringer uden nutidig funktion.
- Undlad at gøre brug af generelle undtagelsesbestemmelser i Artikel 9, som kan svække forpligtelsen til at genoprette naturlig kontinuitet i vandløbene.
- Iværksæt en national indsats for at opdatere kommunernes vandløbsregulativer, så vedligeholdelsen bliver mere skånsom og naturbaseret.
- Inddrag relevante aktører som KL, DN, DSF og landbrugsorganisationerne i det politiske arbejde med at fastlægge rammerne for nye vandløbsregulativer.
- Sikr, at både fjernelse af spærringer og vedligeholdelsespraksis aktivt bidrager til opfyldelse af Vandrammedirektivet, Habitatdirektivet og Naturgenopretningsforordningen.

6. Bestøvere

Tilbagegangen i bestøvere skyldes mangel på levesteder og dårlig tilstand i de eksisterende levesteder. Dermed relaterer forpligtelserne til at forbedre mangfoldigheden af arter og bestandsstørrelser hos bestøverne til indsatserne for at genskabe "levesteder", som er indeholdt i artikel 4, jf afsnit 2 om "levesteder" ovenfor.

Bestøvere, og dermed deres "levesteder", leverer en helt central økosystemtjeneste og er derfor også økonomisk værdifulde for landbrugserhvervet og samfundet som sådan. EU Kommissionens beregninger af de markante samfundsmæssige værdiforøgelser ved naturgenopretning bygger blandt andet på genskabelse af levesteder for bestøvere.

Det er dermed på alle måder vigtigt at sætte ambitiøse mål for genopretning af sunde og alsidige bestøverbestande.

Forordningen sætter derfor i artikel 10 relativt klare forpligtelser:

Artikel 10

"Medlemsstaterne skal ved rettidigt at træffe passende og effektive foranstaltninger forbedre bestøvermangfoldigheden og vende nedgangen i bestøverbestandene senest i 2030 og derpå opnå en stigende tendens i bestøverbestandene, der måles mindst hvert sjette år fra 2030, indtil der er opnået tilfredsstillende niveauer, jf. artikel 14, stk. 5".

Fastsættelsen af, hvad der er "tilfredsstillende niveauer" udestår dog og skal jf. artikel 14.5 afklares.

Forpligtelsen til at stoppe tilbagegangen senest 2030 og derfra dokumentere en stigende tendens vil som nævnt skulle udmøntes igennem genskabelse af levesteder og bør derfor tænkes sammen med udmøntningen af forpligtelserne i artikel 4.
Derfor er det oplagt, at der snarest etableres et interessentforum, som kan bidrage med anbefalinger om, hvilke indsatser der skal til for at stoppe tilbagegangen senest i 2030, sikre mangfoldige bestøverbestande i fremgang og i øvrigt tænke indsatserne sammen med indsatser for genskabelse af levesteder generelt.

- Vi anbefaler derfor overordnet, at der sættes ambitiøse mål for hvad "tilfredsstillende niveauer" for alsidige bestøverbestande er samt, at der snarest etableres et forum med relevante interessenter.

7. Landbrugsøkosystemer (artikel 11)

For at genoprette naturen i landbrugssektorens arealer skal EU-landene iværksætte foranstaltninger, som skal have til formål inden udgangen af 2030 og hvert sjette år derefter at opnå en positiv tendens i mindst to af følgende tre indikatorer:

- indeks for sommerfugle på græsland
- lager af organisk kulstof i dyrket mineraljord
- andel af landbrugsareal med landskabstræk med stor diversitet.

Det er vigtigt med en drøftelse med de relevante interessenter, før der træffes beslutning om, hvilke indikatorer Danmark vil tage udgangspunkt i.

Vi anbefaler en drøftelse af valget af danske indikatorer med relevante interessenter, men peger allerede nu på græsmarksommerfugleindekset og andelen af landbrugsjord med høj biodiversitet som de foretrukne indikatorer. Sommerfugle optræder som vigtige bestøvere, et forhold, der ofte overses. Danmark skal desuden som et land med historisk set mere reducerede bestande af agerlandsfugle træffe genopretningsforanstaltninger, som sigter mod at sikre, at indekset for almindelige agerlandsfugle på nationalt plan øges med 10 % i 2030, 20 % i 2040 og 30 % i 2050.

- På denne baggrund anbefaler vi, at der straks tages initiativ til at få afdækket, hvorledes indekset kan bringes til at stige som forudsat, og i forlængelse heraf iværksættes de nødvendige genopretningsforanstaltninger, særligt i form af etablering af en økologisk infrastruktur. Det samme gælder græsmarksommerfugleindekset.

8. Skovøkosystemer (artikel 12)

Artikel 12 forpligter grundlæggende medlemsstaterne til at træffe de genopretningsforanstaltninger, der er nødvendige for at øge biodiversiteten i skovøkosystemer i tillæg til de områder, som er omfattet af genopretningsforanstaltninger i henhold til artikel 4, stk. 1, 4 og 7.

Vi har følgende konkrete anbefalinger:

Ambitiøs tilgang til skovindikatorerne – mere end minimumskravet

- Danmark bør arbejde for at forbedre alle syv indikatorer for skovøkosystemer - ikke blot de krævede seks.
- Tendenserne for indikatorerne viser, at skovøkosystemerne i Danmark langt fra er i tilfredsstillende tilstand, hvilket nødvendiggør en markant styrket indsats.

Udpegning og udvidelse af urørt skov

- Danmark har allerede afsat en betydelig andel af de statslige skove til urørt skov, men der bør sikres en ambitiøs udvidelse, også i private skove.
- Genopretningsindsatsen bør inkludere aktive tiltag, såsom nedlæggelse af dræning, genopretning af naturlig hydrologi og ophør af skovdrift i de udpegede områder.

Forpligtelse til konnektivitet i skovlandskabet

- Genopretningen bør understøtte sammenhængende naturområder, fx ved at forbinde Natura 2000-områder og tage udgangspunkt i relevante analyser såsom rapporten "Mere, bedre og større natur i Danmark" LINK.
- Skovrejsning og restaurering bør indgå i planerne for udtagningen af landbrugsarealer ifm. den grønne trepart for at skabe større, sammenhængende naturområder.

Sammenhæng med klimamål og kulstofbinding

- Skovgenopretningen bør bidrage til Danmarks klimamål ved at sikre langsigtet CO_2-lagring i skovøkosystemer.
- Løvskov bør prioriteres over nåletræsplantager, da løvskov lagrer mere kulstof i jorden og understøtter højere biodiversitet. Det gælder også og skove udnyttet til græsgang.
- I modsætning til den klassiske produktionsskov, bevarer urørt skov sit fulde kulstoflager, som med tiden også inkluderer dødt ved. Selvom tilvæksten i det opbyggede lager aftager efter et par århundreder, så forbliver lagret intakt, hvilket gør urørt skov til en langsigtet klimaløsning.

Biodiversitetsrådets kort som grundlag for indsatsområder

- Danmark bør så vidt muligt bruge Biodiversitetsrådets analyse "Samlet udgangspunkt for at skabe store, sammenhængende naturområder i Danmark" LINK til at målrette skovrejsningen til områder, hvor den gavner biodiversiteten mest.
- Dette vil sikre, at indsatsen målrettes områder, hvor skoven kan bidrage til at skabe større, sammenhængende skov- og naturområder.

Naturlig tilgroning frem for intensiv tilplantning

- I stedet for at fokusere ensidigt på et kvantitativt mål for træplantning bør Danmark prioritere skovrejsning med høj biodiversitetsværdi fx gennem naturlig tilgroning.
- Hvor det er muligt, bør skov etableres gennem naturlig succession frem for aktiv plantning, da dette resulterer i mere stabile og artsrige skovøkosystemer.
- Skovrejsning bør integreres med genopretningstiltag for andre naturtyper for at sikre større sammenhængende og mangfoldige naturområder bestående af overdrev, skov, hede, klitter osv.

Fokus på hjemmehørende træarter og skovøkosystemer

- Skovrejsning bør tage udgangspunkt i hjemmehørende træarter, der understøtter naturlige økosystemer.
- Monokulturer og produktionsskove med kort levetid bør undgås, da de ikke bidrager væsentligt til biodiversiteten.

9. Plantning af 3 milliarder træer i EU (artikel 13)

Forordningen fastsætter at der senest i 2030 skal være plantet 3 milliarder træer i EU.

Trepartsaftalen indebærer at der i Danmark vil blive rejst skov på 250.000 ha frem mod 2045. Heraf skal 100.000 ha udlægges som "urørt", men en stor andel heraf kan ifølge Trepartsaftalen etableres ved plantning.

- Vi anbefaler grundlæggende at den urørte skov etableres ved naturlig tilgroning, og at naturlig tilgroning er central i bestræbelserne på at genskabe sammenhæng i naturen. I Danmark kommer skoven næsten altid af sig selv, hvis et stykke jord efterlades udyrket. Den naturlige udvikling i plantedækket frem mod skov (succession) skaber en mere mangfoldig flora og fauna end ved plantning af skov og dermed basis for en rigere biodiversitet. Den aktive tilplantning som led i udmøntning af Treparten, skal primært anvendes ved rejsning af produktionsskov. Det kan dog også være nødvendigt i urørt skov, ved langt til frøkilder eller mangler i jordens egen frøbank. I disse tilfældes bør den urørte skov dog tilplantes efter principper der efterligner den naturlige fremvækst og træerneaterne skal udelukkende være hjemmehørende. Tilplantning kan yderligere medvirke til at øge sammenhængen, efter nærmere konkrete vurderinger. Vi anbefaler derfor drøftelser om det, i det foreslåede forum for disse forpligtelser.

DET GRØNNE KONTAKTUDVALG

Organisationerne bag nærværende anbefalinger:

Danmarks Naturfredningsforening
DOF BirdLife Denmark
WWF Verdensnaturfonden
Greenpeace
Verdens Skove
Danmarks Sportsfiskerforbund
Dyrenes Beskyttelse
Dansk Pattedyrforening
Danmarks Vilde Natur
Svampeforeningen
Entomologisk Forening
Biologiforbundet
Natur & Ungdom
Jydsk Naturhistorisk Forening